

Junnilan lammaslaitumen kunnostussuunnitelma

Pohjois-lin kyläyhdistys ry

27.11.2021

Helmi-erityisavustushaku

1. Hakija

Kunta- ja Järjestö-Helmi erityisavustushaku 2021

Pohjois-lin kyläyhdistys ry

Vastuuhenkilö:

Anita Sievänen

Kantolantie 41

91100 Ii

p. 0400 461 880

anita.sievanen@gmail.com

Y-tunnus: 1855944-3

Suunnitelman laatija:

Kalle Hellström

ProAgria Oulu/Maa- ja kotitalousnaiset

Osoite: Kauppurienkatu 23, 3. krs, 90100 Oulu

Puh. 043 825 5253

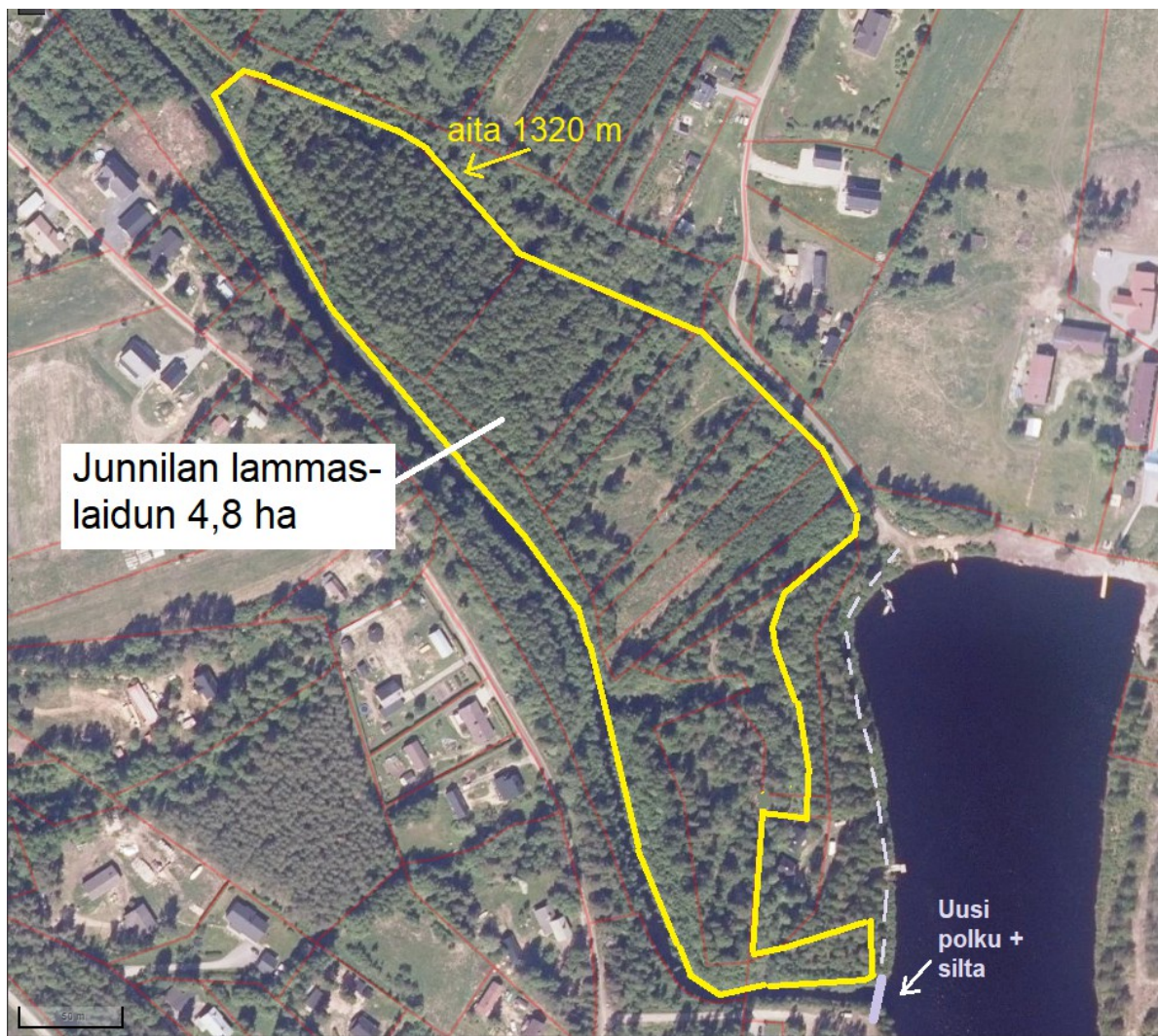
kalle.hellstrom@maajakotitalousnaiset.fi

2. Hankkeen tausta

Pohjois-li on vireä 960 asukkaan kylä lijoen pohjoispuolella lin kuntataajaman läheisyydessä. Kylällä toimii vuonna 1987 perustettu Pohjois-lin kyläyhdistys. Yhdistyksen toiminasta lisää kotisivulla: <https://www.pohjoisiinkylayhdistys.fi/>. Yhdistys on toteuttanut monenlaisia talkoita. Erityisesti viime vuosina ympäristön kunnostustalkoita on ollut monia. Kyläläiset muun muassa pystyttivät Hiastinhaaran alaosan luontopolkualueelle lammasaitauksen vuonna 2014 ja Patakarin aitauksen vuonna 2018. Uusi luontopolku pitkoksineen ja lintutorneineen avattiin 2017. Se toteutettiin lin kunnan hallinnoimassa Leader-hankkeessa. Kylän väki on myös vastannut luontopolun ja tulipaikan huollosta 5 vuoden ajan kunnan kanssa tehdyllä sopimuksella. Esimerkiksi polttopuut laavulle on tehty talkoilla.

Kyläläisillä on jo pidempään kypsynyt ajatus Hiastinhaaran yläosan maiseman kunnostamisesta. Alueen hoitoa ja virkistyskäytön kehittämistä mietittiin kyläkävelyllä jo kesällä 2014. Myös ulkomaiset vaihto-opiskelijat tekivät oman ehdotuksensa kohteen virkistyskäytöstä. Hiastinhaara on lijoen vanha tulvauoma, joka on voimalaitosrakentamisen ja joen säännöstelyn myötä uhannut kasvaa umpeen. Uoman alaosa ruopattiin 2012-2013. Yläosassa voimayhtiö PVO-Vesivoima Oy on aika ajoin raivannut uoman varren pensaikkoa. Uoman yläosan pohjoispuolella on Junnilan tilan kohdalla vanha tulvasaari, joka oli vuoden 1950 ilmakuvaissa vielä kokonaan peltoa/niittyä. Vielä vuoden 1981 peruskartalla noin puolet alueesta oli viljelyksessä. Käytön loputtua lehtivesakko ja lehtipuusto on vallannut alaa. Noin 5 hehtaarin alueesta avointa on tällä hetkellä noin 0,5 hehtaaria.

Lammaslaitumeksi aidataan n. 4,8 hehtaarin alue. Alueen pohjoisosa on valoisaa 30-vuotiasta koivikkoa (Kuva 4). Kasvillisuus on lehtomaista ja yleisimmät lajit ovat nurmilauha, huopaohdake ja mesimarja. Tämän itäpuolella kiinteistöllä 107:1 on melko tiheäkasvuista nuorta metsää, jossa on tiheä pensaskerros mm. tuomea ja pajuja. Nuoria kuusia olisi hyvä vähentää kunnostuksen yhteydessä. Alueen keskellä on melko avoimena säilynyt niittyalue (Kuva 3 ja kannen kuva). Kasvillisuus on pääosin rehevää niittyä. Lajistossa on nurmilauha, pietaryrtti, rantatädyke, maitohorsma, siankärsämö, ojakärsämö, niittyleinikki, metsäkurjenpolvi, nurmirölli, poimulehti, heinätähtimö, kultapiisku, koiranputki, ahosuolaheinä, timotei, mesimarja, mesiangervo, peltokorte, huopaohdake ja ranta-alpi. Laitumen eteläosa on lehtomaista metsää.

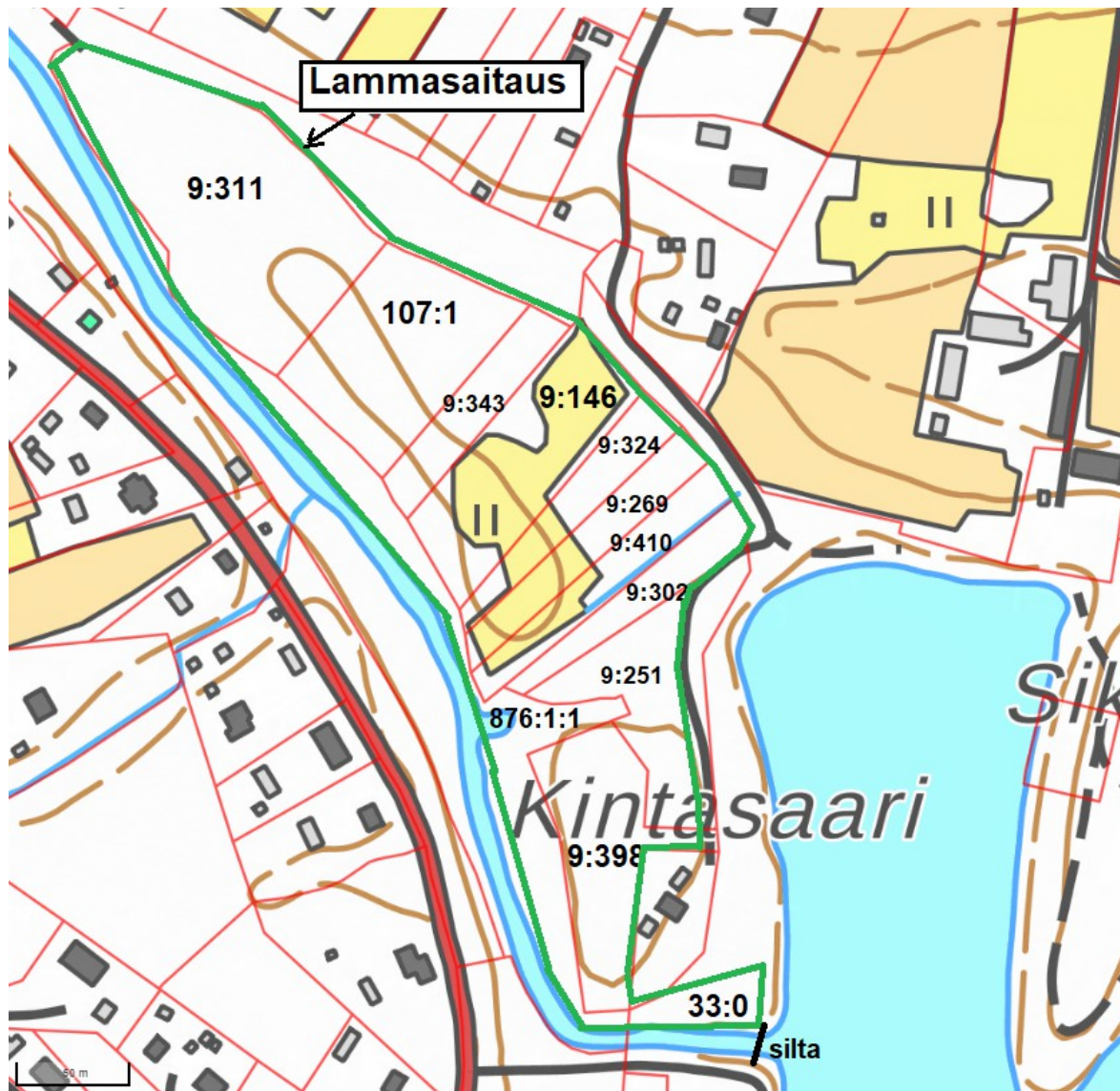

Kuva 1. Junnilan lammaslaitumen raja Pohjois-lissä. Laidun rajautuu länsireunaltaan Hiastinhaaraan. Oikea reunan vesialue on Iijoki (Akolanlahti). Uusi polkusilta merkitty Hiastinhaaran alkukohtaan. Kartta: Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna 2021.

3. Toimenpiteet ja aikataulu

Helmi-kunnostustukea haetaan Hiastinhaaran yläosan niitty- ja metsälaidunalueen aitaamiseen lammaslaitumiksi (Kuva 1). Aitaaminen on tarkoitus tehdä kevään ja kesän 2022 aikana. Aitaamistyö tehtäisiin talkootyönä. Aitaaminen on helpompaa, kun kasvillisuus ei ole vielä ehtinyt liian korkeaksi, toukokuussa-kesäkuun alkupuolella. Myös aitalinjaa joudutaan luultavasti jonkin verran raivaamaan ja tähän pitää varata myös työaikaa. Talkootyötä arvioidaan kertyvän 400 tuntia. Talkootyötunnin hintana on hankkeissa käytetty 15€/h, joten tämän työpanoksen laskennallinen arvo on 6000 euroa. Kyläyhdistys vastaisi jatkossa laidunnuksesta ja laiduntajina olisi oman kylän lammastilan (Korpiniityn lammastila) lampaita.

Lammaslaidunalueen koko on 4,8 hehtaaria ja lammasaitaa tarvitaan yhteensä 1320 metriä (Kuva 1). Kestopuutolppia (150 cm pitkiä) tarvitaan 340 kappaletta. Laidunalueella on 10 eri kiinteistöä. Niiden kiinteistönumerot näkyvät Kuvan 2 kartassa. Laitumeen mukaan tulevista alueista tehdään vuokrasopimukset maanomistajien kanssa. Sopimukset tehdään vuoteen 2028 asti, jolloin ne kattavat kunnostuksen perään haettavan 5-vuotisen ympäristösopimuskauden.

Kuva 2. Junnilan lammaslaitumen aidan sijainti vihreällä viivalla ja kiinteistönumerot. Kiinteistönumeroiden alkuosa on 139-403-. Kartta: Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna 2021.

Laitumeksi aidattavalla alueella, erityisesti kiinteistöllä 139-403-107-1, tehdään keväällä 2022 kunnostusraivaus noin yhden hehtaarin alueella. Raivauspalvelu ostetaan ammattimaiselta metsurilta/urakoitsijalta. Raivaustähteet kerätään, mikäli mahdollista, koneellisesti ja kuljetetaan saman tien pois alueelta. Osa raivaustähteistä voidaan käyttää Hiastinhaaran laavulla polttopuuna, mikäli tämä sopii maanomistajalle. Näin raivaustöihin on varattu kustannusarviossa yhteensä 950 euroa.

4. Hankkeen tavoitteet ja odotettavat tulokset

Junnilan lammaslaitumien kunnostuksella ja hoidolla on tavoitteena parantaa seudun perinnebiotooppien tilannetta. Monilajiset, pitkään hoidetut niityt ja perinnebiotooppikohteet ovat käyneet vuosi vuodelta harvinaisemmiksi, kun pieniä karjatiloja lopettaa ja kohteille ei

ole enää hoitajia. Tärkeä on kääntää umpeenkasvu toiseen suuntaan, lisätä ravinteiden poistumaa kohteelta ja lisätä maanpintaan tulevaa valoa, jolloin niittykasvit voivat saada lisää jalansijaa. Laitumien kunnostus ennallistaa myös perinteistä viljelymaisemaa ja laiduntavat eläimet tuovat iloa niin kyläläisille kuin vierailijoille. Vieressä on kunnostettu Akolan kartano, jossa pidetään erilaisia tapahtumia. Laidunalue on kartanosta vain 200 metrin päässä. Hiastinhaaran alkukohtaan lijoen varressa on tehty vasta kävelysilta yli, jolloin syntyy kyläläisille uusi ulkoilureitti Hiivalantien ja kirkonkylän suuntaan (ks. Kuva 1).

Kuva 3. Junnilan kunnostettavan laitumen keskellä on avoimena säilynyt niitty, joka avautuu metsäpolulta tultaessa. Kuva: Kalle Hellström 6.8.2021.

Odotettavissa on, että korkeampi, suurten ruohojen dominoima niitty monipuolistuu 3-5 vuoden hoidon jälkeen. Matalammat niittykasvit, kuten siankärsämä, nätkelmät, virnat, apilat, leinikit ja matalammat heinät löytävät elinsijaa. Kun eläimet rikkovat sorkillaan maanpintaa, voi maaperän siemenpankista itää uusia niittykasveja. Metsälaidunosalla tavoitteena on valoisa yleisilme, monipuolinen puusto ja välissä valoisia aukkoja, joissa niittylajit viihtyvät. Laidunpaineen on hyvä olla varsinkin raivattavilla alueilla alussa riittävän hyvä, jotta lahoavien juurten ja valon lisääntymisen aikaansaama ravinnepiikki ja ruohovartisten kasvien voimistunut kasvu ei johda ongelmiin.

5. Hyödyt luonnon monimuotoisuudelle ja jatkohoito

Hoidon avulla kunnostetaan luonnonniittyjä ja -laitumia, jotka ovat uhanalaisia luontotyyppejä. Raivaus ja laidunnus luovat kasvutilaa perinnebiotoppien lajistolle. Laidunnus hyödyttää myös monia muita eliöryhmiä, kuten hyönteisiä (esim. mesipistiäiset, perhoset, lantakuoriaiset), sienet, maaperäeliöt ja linnut. Junnilan lammaslaidun täydentää kylän luonnonlaidunalueita hyvin, sillä noin 2 kilometrin päässä sijaitsevat pidempään hoidetut Hiastinhaaran ja Patakarin laitumet.

Kunnostamisen jälkeen kohdetta hoidetaan vuosittaisella lammaslaidunnuksella. Tarvittaessa tehdään täydennysraivausta ja vesakon poistoa. Hoidosta solmitaan maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidon ympäristösopimus, kun kunnostus on saatu tehtyä, joko 2023 tai 2024.

Kuva 4. Junnilan laitumen pohjoisosan valoisa koivikko. Alueen läpi on kulkenut kyläläisten käyttämä polku. Kuva: Kalle Hellström 6.8.2021.

6. Hankkeen merkittävyys ja kestävyys

Hankkeessa tehdään tärkeää työtä uhanalaisten perinneympäristöjen kunnostamisen ja pitempiaikaisen hoidon puolesta. Perinteisellä tavalla hoidettujen luonnonniittyjen hoito käy seudulla aina vain harvinaisemmaksi, kun pieniä maatiloja lopettaa ja karjaa ei laidunneta enää niin paljon ulkona. Hanke lisää myös kylän yhteisöllisyyttä, kun aitaamista ja alueen huolenpitoa tehdään yhdessä. Maisemanhoito lisää kylän viihtyisyyttä, kotiseudun

arvostusta ja voi houkutella uusia asukkaita. Hanke on myös kestävää toimintaa, kun lampaanlihaa tuotetaan lähellä käyttäjiä ja luonnonrehulla. Kyläyhdistyksen voimassa olevia laidunalueita hoitava kylän lammastila on luomutila, joten toiminta on kestävää siltäkin osin. Myös luonnon monimuotoisuuden ylläpito lisää toiminnan kestävyyttä.

7. Hankkeen kustannusarvio, rahoitussuunnitelma ja kustannuserittely

Lammasaidan tarvikekulut 1350 metrin mittaiseen aitaan ovat 4185,00 euroa (Taulukko 1). Yksikkökustannuksena on käytetty pohjana maatalouden investointituissa hyväksyttyä kustannusta lammasverkkoaidan tarvikekuluihin, mikä on 3 euroa metrille. Tämä ylittyy hieman ja metrikustannus aidalle on tässä hankkeessa 3,1 euroa/metri. Tämä koostuu lammasverkkoaidasta, joka maksaa noin 1,80 euroa metriltä. Aitaan käytetään kestopuutolppia (150 cm korkeita, 4,20€/kpl) neljän metrin välein eli niitä kuluu 340 kappaletta. Näiden lisäksi on varattu työkaluihin ja aitaverkon kiinnikkeisiin (aspit) 327 euroa. Aitatarvikkeiden kuluerittely on esitetty Taulukossa 1. Aitatarvikkeet rahoitetaan Helmi-avustuksella. Aidan pystytystyö tehdään talkoilla. Talkootyön määrä on arvioitu kappaleessa 3. Iin kunta antaa korotonta puskurilainaa yhdistyksille investointihankkeisiin.

Hakamaan kunnostusraivausta tehdään ammattilaisen toimesta 1 ha alueella vuonna 2022. Kustannustasona on käytetty ei-tuotannollisen investointituen hehtaarihintoja. Peruskunnostusraivaus on 600€/ha, raivausjätteen koneellinen kasaus 210€/ha ja sen poisajo konetyönä 140 €/ha (Taulukko 1). Yhteensä koko hankkeen avustukseen haettavat kulut ovat 5 135 euroa.

Taulukko 1. Junnilan lammaslaitumen kunnostuskulut

Lammasaidan tarvikkeet

1350 metriä X 3,1€/metri = 4185€

Aitatarvikkeiden kuluerittely:

Kestopuutolpat 340 kpl x 4,2€/kpl	1 428 €
Lammasaitaverkko 1350 m x 1,8€/m	2 430 €
Työkalut, kiinnikkeet ym.	327 €
	4 185 €

Hakamaan kunnostus:

Kunnostusraivaus 1 ha x 600€/ha	600 €
Raivausjätteen kasaus konetyönä 1 ha x 210€/ha	210 e
Raivausjätteen poisajo konetyönä 1 ha x 140€/ha	140 €

Kulut yhteensä	5 135 €
-----------------------	----------------

